

PÉCSI MŰVÉSZ NEVEK

Pécs, január 20.

Mendlik-Oszkár hollandi festőművész két életben összesen már huszezer koronát adományozott az elesett, rokkant, betegségben elhalt és jogságha jutott pécsi hadbavonultak szegénysorsu gyermekeinek segélyezésére és megajándékozására. A méreteiben ritka nagy áldozatkészséggel szemben megindokolt, hogy a bőkezű emberbarátra vonatkozó személyi adatokat lehetőleg helyesen állapítsuk meg. Mendlik Oszkár festőművészről a városi levéltári anyagból annyi kétségtelenül konstatálható, hogy nem Pécsen, hanem Ungmegye Radvanc-községében, az ungvári járásban született, mint Mendlik Ferenc és Pálty Mária fia, 1871-ben. Elvégezte a gimnáziumot és érettségi után középiskolai rajztanári oklevelet szerzett. Hat év óta lovagja a Ferenc József-rendnek.

A pécsi Mendlik-család alapítója Mendlik János normáliskolai tanító és képezdési tanár, aki 47 évig tanított és odaadó működéséért az arany érdemkereszttel lett kitüntetve. Nagymarosról, Hontmegyéből származott s Kreiterer Magdolna volt a felesége. Az Anna-utcában 1837-ben házat vett gyulai Gaál Józseftől. Baranyavármegye főjegyzőjétől 1400 pengőért. A csak 81 négyszögölnyi funduson álló házhoz megvette még a mellette elterülő 116 négyszögöles üres telket nemes Kapuvarv Kiarától 320 pengőért. Ez a Mendlik ház Wagner József híres homeopatha orvos lakóházának közvetlen nyugati szomszédságában volt, amely Wagner-házat néhány év előtt Angyal Pál dr. egyetemi tanár vett meg és újépíttet.

Mendlik János gyermekei közül Agoston mint belvárosi plébános halt meg. Mihály

normáliskolai tanító és a képezdében a méltán rajz tanára, Teréz magántanítónő volt, a többi — köztük művésziünk atyja — elkerült Pécsről.

Az imént elhunyt Madarász Viktor festőművész nevének pécsi vonatkozásai a következőkben lehet röviden ismertetni: Anyai idősebb nemes Madarász Endre táblabíró, nős Milham Zsuzsánnával, Csetnek-ről, — ahol gyermekei születtek — Pécsre jött lakni, mert az itteni szén felhasználásával nagyobb ipari vállalkozást kívánt kezdeményezni. Lakóházul megvásárolta 1847-ben dömötöri Németin Péter kerületi kir. főbiztosnál a volt Nagy Ignác-féle házat közvetlenül a Mária-utcai színház mellett, ennek keleti oldalán, 6400 pengőért. Ezt megelőzően 1844-ben ötszáz darab összesen kétszázezer forintnyi részvény alapján létrehozta a Csetnek-pécsi vasmű részvénytársaságot, melynél ő maga negyvenezer forintnál nagyobb összeggel volt érdekelve. A választmányhoz tartoztak kivüle még Reöck Lajos és Plainer Antal ügyvédek. A vasat Gömörmegyéből hozták és a pécsi hengermű és öntödében dolgozták föl.

Gyáralapításba fogott akkor városunkban Limberger Gyula is, aki 1844-ben megvette Ocskay Antal lakócsai tisztartónak a Gyár-utca nyugati oldalának déli végén lévő házat és oda cukorgyárat építtet. Vállalata pár év múlva csödbe jutott; a cukorgyár épületét id. Madarász Endre 1849-ben megszerezte másodkézből özv. Bottka Jánosné sz. Nedeczky Franciskától 6500 pengőért és gőzmalommá alakította át. Később, 1854-ben megvette Madarász lakóházának a Gyár-utca keleti sorának végén álló házat Pjntér Józseftől, minek következ-

tében 1855-ben a már említett Mária-utcai lakóházát eladta Márffy Józsefnek. Ugyanezen évben a volt cukorgyártól nyugatra eső szomszédos házat is megvette Madarász kétezer forintért Horváth Csörge János özvegyétől és azontúl a mai tűzoltóaktanyáig terjedő házat is Dittler Józseftől 800 forintért. Vett 1851-ben szőlőt, kettőt egymás mellett Zombory Adámtól és Hebenstreit Ferencről, Dóbszay István és Balatónyi J. szomszédságában.

Id. Madarász Endrénél eszerint vállalkozási kedvben nem volt hiány; hasonló szellem mutatkozott fiainál. Így Manó nevű fia pendítette meg 1870-ben a pécsi „Torna és tűzoltó-egylet” megalakításának eszméjét s ezen népszerűvé vált egylet építette föl saját költségén a tornacsarnokot, melyet a város csak évek múltával vett át az egylettől. Az 1871-ben 37 éves korában kimult Madarász Manó gyáros fiúvere; a most elhalt Viktor festőművész festette kitünő ecsetjével a pécsi „Torna és tűzoltó-egylet” 1873-ban fölavatott diszlobogójára az allegorikus képeket és egyleti jelvényeket, aminek révén a művész halála Pécs városát és tűzoltóintézményét közelebről is érinti.

Tragikus volt az, mikor a Madarász testvérek közül a korai halál által elragadott Manó gyarost egy év múlva, 1872-ben, testvérbátyja: ifj. Madarász Endre könyvnyomda-tulajdonos is követte az elmulásba, 45 éves korában.

A vasgyári vállalat résztulajdonosává lett Szontagh Mátyás is. Madarász Herminának a férje. Nürnberg Ármán iparos Madarász Marit, Szontagh Miklós pesti orvos Madarász Ernesztinát, Fancsali Mór bérlő pedig Szontagh Liviát vette el.

A jelenlegi városi tűzoltó-laktanyától keletre a Gyár-utca felé ily sorrendben következtek annak idején a házak: 1. id. Madarász Endre kenyérsütő háza, 2. ugyanannak asztalos műhelye, 3. ugyanannak gőzmalma, 4. ugyanannak lakóháza, mely utóbbinak földszintjén ifj. Madarász Endre könyv-

nyomdát rendezett be magának. A Vitéz-utcában volt a vasöntőde és gazdasági gépgyár. A síklósi vámon túl P r i c k Vincének volt vasgyára. Az említett kenyérsütő házában id. Madarász saját gőzmalmi lisztjéből naponként 5—6 száz kenyeret állított elő.

A Csemek-pécsi vasmű r.-t. 7 munkással szenet is bányászott. A Madarász-féle vállalatok akkoriban, midőn Zsolnay Ignác, agyagáru-műhelye mindössze csupán 8 munkást foglalkoztatott (1856-ban), jelentős tényezői voltak a pécsi iparnak.

K e r n e r Istvánnak, az operaház karnagyának, a Ferenc József-rend lovagjának ünnepelt neve csak annyiban hozható városunkkal kapcsolatba, hogy mint baranyai fiú itt szolgálta le katonaeveit az 52. házi-ezredben, illetve ennek zenekarában. Elemi iskolai tanulmányainak bevégezése után Budapestre került nagybátyjához, az - akkor még operaházul is szolgált nemzeti színház zenekarának Weidinger nevű művészéhez, ki őt a konzervatóriumba járatta, hol tehetségével csakhamar kitűnt. Pécsre az ezredhez már jelesen képzett zenészként vonult be s így nem lehet szó arról, hogy fényes zenei talentumát itt kellett volna fölfedezni. Ezt már előbb fedezték föl fővárosi tanárai és az ottani szaktekintélyek, akik várakozással néztek a katonai szolgálattól való szabadulása elé.

Városi levéltáros.